

Benedek Katalin

Színekből születő fénypoézis

Pituk József munkásságáról

2006 tavaszán, a művész születésének századik évfordulója alkalmából, különböző műfajú alkotásaiból sikeres kiállítás nyílt meg a budapesti Pataky Galériában. Ezen a Magyar Nemzeti Galéria raktárában őrzött, azaz a közönség által nem látható képei közül is szerepelt néhány. A tárlat, a Budapesti Tavasz Fesztivál egyik különleges eseménye, Nagy Józsefnek, a művészeti hagyaték kezelőjének segítségével valósult meg. Akkor, az életmű kutatójaként boldogan állapíthattam meg, hogy „feltámadt egy festő!”

Még ugyanabban az évben, szeptemberben a felvidéki Selmecebánya közönsége is közelebről megismerhette Pituk munkásságának egy részét, a művész születésének 100-ik, halálának 15-ik évfordulója alkalmából. Ez különösen örömteli tény, ugyanis Selmecebánya szülöttéről van szó.

Tavaly a művész bizonyos értelemben „otthonra talált”. A hagyaték kezelője ugyanis Hajdúnánásnak számos, különféle műfajú alkotást ajándékozott, a város pedig vállalta, hogy Pituk József műveinek állandó kiállítást biztosít. Ennek megnyitóján jelen volt Selmecebánya küldöttsége is... A szülőváros tehát elismerően láthatta, hogy elszármazott fia munkásságának legértékesebb darabjai új, végleges helyre költöznek. Ezért is mondhatjuk, hogy az eddig elhallgatott, mellőzött művész fokozatosan élni kezd a köz tudatban.

A zalaegerszegi városi kiállítóteremben rendezett kiállítás ugyancsak azt hivatott tanúsítani, hogy olajképei, temperái, akvarelljei, grafikái egyaránt a művész sokoldalúságát bizonyítják.

Alakja mindaddig nincs helyén szakmai körökben. Pedig, ha alaposabban közelítünk sokoldalú művészegyéniségéhez, akkor egy tartalmas és a felszín alatt mély, gazdag alkotói pálya rajzolódik ki.

Az 1930-as években Glatz Oszkár növendékeként indult. A

természetelvű festészet útját követte. Ebben a felfogásban vallott környezetéről tájképekben, életképekben, rézkarcokban, nagyszerű portrékban és filozofikusan elmélkedő, olykor groteszk hangütésű grafikáin.

Számára a képzőművészet határtalan EGÉSZ volt, mondjuk úgy: műfajhatárok nélküli egész. Festőként és grafikusként is szuverén alkotó. Monumentális templomi üvegfestészetével pedig kiemelt helyet foglal el művésztörténetünkben.

Művein impresszív hangulatok varázsa jelenik meg: a fényözönbe foglalt, a napi gondokon felülemelkedő derű. Elsőrendű kolorista volt, aki a színekből rejülő fényhatásokat szuggesztív erővel használta ki. Festészetét: színekből születő fénypoézis.

Alkotásait azonban szinte egyáltalán nem engedte kiállítani a korabeli politika. Tehát „csak” a mindennapok széles tömegei láthatták őket, s láthatják ma is. Hiszen a templomba bárki, bármikor beléphet.

A templomainkban látható szakrális művészet ősidők óta a legnemesebb értelemben vett „népnevelés” – amennyiben az ábrázolás valóban átgondolt és színvonalas. Rajzain és rézkarain azonban a filozofikus hajlamú, erős intellektussal megáldott mester nyilatkozik meg, aki korai, szociális tematika iránti

érdeklődése után mind gyakrabban fordult a magyar- és a világirodalom egy-egy remekéhez, mint forráshoz. A próféták, az evangélisták, Homérosz, Dante, Cervantes révén mond véleményt az ember történelmi sorsának fordulatairól.

Grafikáin – az egyetemes érvényű kérdések felvetésén túl – életünk belső fonásai, visszasságai, ellentmondásai foglalkoztatták. Ilyenkor a groteszket, a gúnyt alkalmazta, mint leghatásosabb kifejezési módot.

Festészetében leggyakrabban Jézus életének epizódjait örökítette meg. Számos külföldi tárlata volt, mintegy ötven kiállítást rendeztek műveiből Hollandiában, Ausztriában, Finnországban, Olaszországban. Sikert sikerre halmozott, kitüntetések hozott haza. 1975-ben Milánóban kapott nagydíjat – itthon pedig csak a buta és konok hallgatást. Mégis: örömteli, derűs hite a Szépség és Örökkévalóság párosában csendül ki legtisztábban.

Valójában az Evangelion eredeti jelentését adja át nekünk: Örömhír. Ha ezt nap mint nap megértjük és megéljük – sugallja nekünk Pituk József – akkor az Örömhír a miénk.

Enteriőr a kiállításról

1942-től 1985-ig egyházi megrendelésre majdnem évente születtek nagylélegzetű alkotásai. Például a budapesti Örökimádás Templom apszisában öt ablaka, a kaposvári Szent Kereszt templomban 16 üvegkompozíciója, a Budapesti Papi Szemináriumban számos, gyönyörű ablaka valósult meg.

Mindezek a humánus derűvel átítatott képek a jelenkor emberéhez szólnak. Szemléletében a reneszánsz eszményét véljük fölfedezni.

Érzékeny megfigyelőképességgel mutat be különböző jellemeket.

Talán leginkább a budapesti Szent István Bazilika Szent Jobb kápolnájának üvegdíszítése ismert az 1978-1980 közötti évekből. Szent Istvánt, Boldog Gizellát, Szent

Imrét, Szent Erzsébetet, Szent Lászlót és Szent Margitot a hely aurájának megfelelő szellemi-lelki, képi egységként fogta fel.

Az alakok tartalmának megfogalmazása is emberfölötti, mert belülről fakadó lélekrajzuk növeli felmagasztosult nagyságukat. A színes ablakok így valóban monumentálissá válnak.

A zalaegerszegi tárlat a feltámadt festő ismertségének újabb állomása.

/A kiállítás megnyitójának szerkesztett szövege, elhangzott 2008. január 30-án a zalaegerszegi Városi Hangverseny- és Kiállítóteremben./

Kerti beszélgetés

Hajók